

solum eos premere, qui ab ista D. Thomæ doctrina recedunt.

Instabis: Atqui accidentia concipi nequeunt, nisi cum inhærentia actuali: ergo. Prob. min. Sensationes, volitiones, etc. sunt accidentia; atqui hæc concipi nequeunt sine actuali inhærentia; absurda quippe existit sensatio sine subjecto sentiente, sicut volitio sine volente: ergo.

Resp. Dist. min. Accidentia omnia nequeunt, etc. conc. aliqua, neg. Et ad prob. neg. cons. Sicut ex eo quod spiritualis substantia simplicitatem habet, immerito et inepte quis colligeret, lapideum, qui etiam est substantia, simplicitate donari, ita non absimiliter, ineptum prorsus est inferre, cunctis accidentibus essentialem esse inhærentiam actualem, ex eo quod ipsorum quædam sine hac inhærentia esse nequeant. Enimvero, ejusmodi inhærentia actualis necessaria oriri potest, non ex ratione generica accidentis, sed ex conditione specifica, vel ex propria natura hujus aut illius accidentis; sicut simplicitas non congruit substantiæ ex eo præcise quod sit substantia, sed ex eo quod sit talis substantia, v. g. spiritualis.

Objic. 3.º et simul instabis. Accidentia sunt entia relativa; atqui relativa nec existere, nec concipi possunt sine absoluto, quod est ipsum subjectum quod afficitur et denominatur relatione: ergo nullum accidens sine subjecto existere potest.

Resp. Dist. maj. Accidentia sunt entia relativa, relatione prædicamentali, neg. relatione transcendentali, conc. Cum dicitur quod accidentia sunt quid relativum, non intelligitur profecto quod sint relationes prædicamentales, sive relationes proprie sumptæ, prout relatio genus speciale accidentis constituit, nisi velimus dicere quod ens dividitur in duo tantum prædicamenta, nempe, substantiam et relationem. Sed accidentia, eatenus relativa entia dicuntur, quatenus involvunt naturalem ordinem ad subjectum, ac dependentiam a substantia. Hic tamen ordo, utpote transcendentalis, nec est aliquid distinctum ab ipso accidenti, nec impedit quominus habeat propriam et absolutam entitatem ab entitate substantiæ distinctam: sicut creatæ substantiæ, quamvis dicant necessarium ordinem ac essentialem dependentiam respectu Dei, idcirco tamen non desinunt esse veræ substantiæ, propriamque entitatem habent ab entitate Dei realiter distinctam.

INDEX

VOLUMINIS PRIMI.

PRÆFATIO SECUNDÆ EDITIONIS.

PROLEGOMENA.

LIBER PRIMUS.

LOGICA.

SECTIO PRIMA, SEU LOGICA GENERALIS.

CAPUT I. Grammatica Generalis.	15
Art. I. De signis cogitationis in genere.—Notio et divisiones generales signi.	id.
Art. II. De signis oralibus cogitationis.—Duplex genus orationum signorum.—Notio et natura sermonis.—Utilitas et necessitas sermonis.—Ejusdem adinventio et origo.—Scholium circa originem sermonis.	17
Art. III. De signo scripto cogitationis.—Notio scripturæ.—Duplex scripturæ genus.—Scriptura alphabetica perfectior est ideographica.—Origo alphabeti.—Scholium.	22
Art. IV. De oratione et partibus quibus constat.—Notio et partes orationis.—Nomen ejusque divisio.—Verbi notio.—Verbum esse.—Scholium circa enuntiationem.	23
CAPUT II. De Perceptione Ejusque Adjunctis.	29
Art. I. De Categoriis.—Notio et divisio categoriarum.—Substantia.—Quantitas.—Relatio.—Thesis.—Existunt in rebus veræ relationes reales, ac proinde non omnes relationes entia rationis sunt.—Qualitas.—Sex posteriores	

categoriae.—Postprædicamenta.—Oppositio, prioritas, motus et modi habendi.—Scholium primum.—Scholium secundum circa principium categoriarum. 29
 Art. II. De Universalibus. 42
 § I. De universali in communi.—Thesis.—*Dantur naturæ universales, quæ respondent vocibus et conceptibus universalibus nostri intellectus.*—Corollarium.—Thesis 2.^a.—*Universalitas extra mentem non existit, sed consequitur actum intellectus.*—Corollarium.—Quæres 1.º quotuplex sit universale?—Quæres 2.º quomodo et formetur universale?—Corollaria. id.
 § II. De Universalibus speciatim.—Divisio universalium.—Notio generis.—Notio speciei.—Notio differentie.—Notio proprii.—Notio accidentis.—Scholium primum circa proprietates universalium.—Scholium secundum circa Realismum et Nominalismum. 45
 Art. III. De proprietatibus terminorum.—Suppositionis notio, divisio, regulæ.—Appellationis divisio et regulæ. 50
 Art. IV. De recta perceptione. id.
 § I. Leges generales rectæ perceptionis. id.
 § II. De legibus specialibus rectæ perceptionis.—Abstractio.—Ejus notio et species.—Definitionis species, discrimina, regulæ.—Divisionis notio, genera, regulæ.—Scholium. 53
 CAPUT III. De Judiciis et Propositionibus. 57
 Art. I. De Judiciis.—Judicii definitio.—Est actus positivus intellectus.—Regula fundamentalis pro recto iudicio.—Judicium præcipuus est actus intellectus.—Corollarium. id.
 Art. II. De propositionis natura et divisione.—Definitio et genera propositionis.—Quid nomine *comprehensionis* et *extensionis* prædicati.—Divisio propositionis ex parte adjunctorum. 58
 Art. III. De proprietatibus propositionis.—Oppositio.—Ejus notio, genera, discrimina, regulæ.—Equipollentia.—Ejus definitio et regulæ.—Conversio.—Ejusdem definitio, genera, regulæ.—Scholium generale in quo de opinionibus recentiorum circa naturam iudicii et in quo summam exponitur theoria D. Thomæ et philosophiæ christianæ circa idem argumentum. 62
 CAPUT IV. De Ratiocinio et Argumentatione. 66
 Art. I. De ratiocinio.—Ratiocinii natura et partes.—Est simplex mentis actus.—Principia quibus ratiocinia tam affirmativa quam negativa innituntur.—Discrimen inter ratiocinium affirmativum et negativum. id.
 Art. II. De argumentatione atque ejusdem speciebus.—Tres

regulæ pro argumentatione in genere.—Inductio.—Completa et incompleta.—Ejusdem vis dum analogiæ adjungitur.—Enthymena.—Sorites.—Epicherema.—Dilemma.—Polysyllogismus 68
 Art. III. De Syllogismo. 70
 § I. De syllogismi natura ac divisione.—Definitio syllogismi.—Ejusdem termini, materia, forma, figura.—Syllogismi species, modi. id.
 § II. De regulis recti syllogismi.—Reductio directa et indirecta syllogismi. 73
 Art. IV. De syllogismo demonstrativo seu demonstratione. 77
 § I. Notio et divisio demonstrationis.—Hujus natura, fundamenta seu principia, prænotiones.—Demonstratio simplex et composita.—Directa et indirecta.—A priori et a posteriori.—Scientia prout demonstrationis effectus.—Duplex scientiæ significatio. id.
 § II. Præcepta spectantia praxim demonstrationis.—Corollaria. 80
 Art. V. De syllogismo probabili.—Probabilitatis notio.—Opinio prout effectus probabilitatis.—Opinio, alia extrinseca, alia intrinseca, alia mixta.—Loca topica ex quibus argumenta tum demonstrativa tum probabilia desumuntur.—Corollaria.—Scholium. 82
 Art. VI. De syllogismo sophistico.—Triplex fons sophisticatum.—Sophismata et dictione.—Sophismata et rebus.—Scholium circa veram naturam et originem sophisticatum. 87

SECTIO SECUNDA.

LOGICA SPECIALIS SEU APPLICATA.

CAPUT I. De Ipsa Logica. 91
 Art. I. De necessitate et utilitate Logicæ.—Hujus notio.—Logica naturalis et artificialis.—Logicæ officium, utilitas et præstantia.—Necessitas Logicæ artificialis quoad reliquas scientias acquirendas.—Scholium circa fontes Logicæ. 92
 Art. II. De natura Logicæ.—Notio virtutum intellectualium, quæ sunt, *intelligentia, sapientia, scientia, prudentia, ars.*—Thesis.—*Logica est vera scientia, aliquid tamen de artis natura participat.*—Objectio. 95
 Art. III. De objecto Logicæ.—Objecti notio.—Objectum

- materiale, formale, attributionis, et formale quo.*—Thesis.—*Objectum materiale Logica sunt res omnes a nobis cognitæ; objectum vero formale est ordo seu artificiosa dispositio quam in hujusmodi notionibus ipsemet intellectus ponit.*—Solvuntur objectiones. 100
- CAPUT. II. De Veritate Variæque Mentis Statu Quoad Ipsam. 103
- Art. I. Prænotiones generales.—*Quid veritas metaphysica.—Quid veritas logica.—Quid veritas moralis.—Notio falsitatis.—Ratio propria veritatis.—Certitudinis notio, divisio, discrimina.—Certitudinis fallacis causæ.—Dubium, opinio, ignorantia, prout determinatos mentis status constituunt.* id.
- Art. II. De veritate.—Thesis 1.^a—*Veritas prius ac perfectius congruit intellectui quam rebus.*—Thesis 2.^a—*Veritas logica vel cognitionis in judicio solum perfecte ac proprie reperitur; at si imperfecte et improprie accipiatur, simplici perceptioni etiam congruit.*—Thesis 3.^a—*Veritas imperfecta quæ simplici perceptioni congruit, hanc semper per se comitatur, at per accidens simplex perceptio falsitati potest subesse.*—Corollaria.—Scholium circa modum quo sensus veritatem respiciunt.—Solvuntur objectiones. 110
- Art. III. De existentia certitudinis.—Dogmatici.—Sceptici varii.—Thesis.—*Scepticismus omnem certitudinem e medio tollens, et absurdus in seipso existit, et exitialis est societati et Religioni.*—Solvuntur objectiones. 118
- Art. IV. De criterio veritatis.—*Criterion per quod et criterium secundum quod.* 124
- § I. De criterio evidentia.—Evidentia objectiva et subjectiva, ac utriusque definitio.—Prout veritatis criterium utramque complectitur.—Duplex evidentia significatum.—Evidentia immediata et mediata.—Posterior diversos gradus sabet aliquo sensu.—Thesis.—*Evidentia constituit motivum judicii metaphysice certum, tutumque proinde veritatis criterium.*—Corollarium.—Solvuntur objectiones. 125
- § II. De criterio conscientia, vel sensus intimi.—Notio conscientia.—Duplex ejus objectum.—Conscientia directa et reflexa.—Conscientia sensitiva et intellectualis.—Thesis.—*Conscientia vel sensus inimus intellectualis est motivum infallibile certi judicii.*—Solvuntur objectiones. 131
- § III. De criterio sensus communis.—*Quid nomine sensus communis significetur et quas veritates respiciat.*—Reji-

- citur sensus communis ad sensum scholæ scoticæ.—Notæ veritatum sensus communis.—Thesis.—*Sensus communis modo expositus certi judicii motivum infallibile haberi debet.*—Solvuntur objectiones. 139
- § IV. De criterio sensuum externorum.—Finis, objectum, condiciones sensuum externorum.—Thesis.—*Sensuum testimonium infallibile est motivum judicii certi, tutumque proinde veritatis criterium, dum condiciones ad eorum rectum usum requisitæ, adhibentur.*—Corollaria.—Solvuntur objectiones. 146
- § V. De criterio auctoritatis humanæ.—Necessitas auctoritatis humanæ.—Factorum varia genera.—Testium genera, discrimina et qualitates.—Auctoritas divina et humana.—Thesis.—*Auctoritas humana, conditionibus modo expositis munita, est motivum infallibile certi judicii quoad facta sensibilia et historica.*—Regulæ pro dignoscendi et dijudicandis factis tum doctrinalibus tum historicis.—Solvuntur objectiones. 153
- Art. V. De reductione criteriorum.—Opinio Lamennais circa consensum communem tanquam primum et unicum veri criterium.—Thesis.—*Nec communis consensus, nec fides divina sunt primum vel unicum veritatis aut certitudinis naturalis criterium.*—Consensus communis quatenus criterium suppletorium.—Evidentia quatenus primarium veritatis naturalis criterium.—Scholium. 162
- Art. VI. De errorum causis et judicii defectibus.—Occasiones et causæ errorum ex sensibus.—Ex voluntate.—Ex parte intellectus. 166
- CAPUT III. De Critica Arte. 172
- Art. I. De authentia librorum.—Regulæ suppositionis.—Regulæ corruptionis.—Scholium circa apocryphorum librorum naturam et discrimina. id.
- Art. II. De hermenutica.—Regulæ pro intelligentia et interpretatione librorum et scriptorum. 176
- CAPUT IV. De Methodo. 183
- Art. I. De metodo generali et initiali scientiæ humanæ.—Definitio methodi.—Duplex scientifica methodus, nempe, *initialis et evolutiva.*—Philosophorum systemata quoad methodum initialem.—Dogmatismus anteponendus.—Corollaria.—Scholium. id.
- Art. II. De metodo cartesianæ.—Origo et effectus methodi cartesianæ.—Thesis 1.^a—*Dubitatio cartesianæ, et impossibilis existit, et tanquam inutilis est habenda.*—Thesis 2.^a—*Methodus cartesianæ et rationi adversatur, et*
- T. I. 56

- inepta est ad certitudinem scientificam constituendam.*—
Scholium.—Solvuntur objectiones. 188
- Art. III. De analysi et synthesisi reliquisque methodi speciebus. 498
- § I. De analysi et synthesisi.—Quid methodus analytica, quid synthetica, quid mixta.—Leges communes pro analysi et synthesisi.—Leges pro analysi.—Leges pro synthesisi. id.
- § II. De aliis methodi speciebus.—Methodus pro veritate acquirenda ope lectionis.—Leges pro lectione rite et cum fructu instituenda.—Notio methodi mathematica.—Non omnibus scientiis congruit.—Methodi scholasticæ notio.—Quibus in rebus congrue adhibeatur.—Scholium circa rationem adhibendi scholasticam methodum. 201

LIBER SECUNDUS.

PSYCHOLOGIA.

SECTIO PRIMA.

PSYCHOLOGIA EMPIRICA.

- CAPUT I. De Hominis Facultatibus et Operationibus Universalissimè Spectatis.—Quinque genera facultatum rationalis animæ assignantur.—Thesis 1.^a—*Potentia plurima seu facultates rationalis animæ ab ejusdem essentia realiter distinguuntur.*—Corollaria.—Thesis 2.^a—*Realem distinctionem admittere oportet inter animæ facultates.*—Scholium.—Solvuntur objectiones. 206
- CAPUT II. De Facultate Sentiendi. 213
- Art. I. De sensibus externis.—Notio communis vis sensitivæ.—Triplex sensibilitatis manifestatio.—Sensibilitatis externæ actus, organa, objecta.—Sensibile proprium, commune, per accidens.—Conditiones pro recto sensuum externorum usu.—Corollaria.—Scholium circa finem, munia et utilitatem sensuum externorum. id.
- Art. II. De sensatione. 220
- § I. Opiniones philosophorum.—Quorum alii docent animam in sensatione activam tantum, alii passivam, alii partim activam et passivam esse. id.
- § II. Natura sensationis.—Tria quæ observantur in sensatione.—Quid actio intentionalis corporum in sensus, de

- qua Scholastici.—Quid contineat et qua ratione perficiatur sensatio.—Corollaria.—Scholium circa possibilitatem sexti alicujus sensus.—Scholium aliud circa denominationes materialis vel immaterialis dum sensationi tribuuntur. 222
- § III. De speciebus sensibilibus.—Thesis 1.^a—*Cognitio sensitiva rerum, non per solam objecti actionem in sensoriis, sed per species objectum ipsum representantes perficitur.*—Quid per *τὸ species sensibilis*.—Thesis 2.^a—*Species sensibiles, non corporeæ, sed immateriales et spirituales dicendæ sunt.*—Quæres: Quia ratione efformatur species sensibilis?—Solvuntur objectiones. 228
- Art. III. De sensibus internis. 235
- § I. De sensu communi.—Hujus notio.—Duplex cognitio sensationis externæ.—Thesis 1.^a—*Existit sensus communis, isque a quinque externis revera distinguitur.*—Thesis 2.^a—*Communis iste sensus non est facultas intellectiva sed sensitiva.*—Solvuntur objectiones.—Scholium circa sedem organi sensus communis, hujusque relationem cum somno et vigilia. 236
- § II. De somno et vigilia.—Horum phænomenorum notio, causæ, et effectus. 239
- § III. De imaginatione.—Quid nomine imaginationis et phantasie.—Vis productiva et reproductiva imaginationis.—Hujus influxus et relatio quoad pulchras artes.—Thesis 1.^a—*Imaginatio est facultas ab intellectu omnino distincta, atque inter sensitivas annumeranda est.*—Corollaria.—Thesis 2.^a—*Objectum imaginationis non sunt ipsæ sensationes externæ, sed imagines seu phantasmata rerum sensibilibus per ipsas perceptarum.*—Corollaria. 240
- § IV. Leges pro exercitio imaginationis. 247
- § V. Effectus seu commoda imaginationis.—Scholium. 248
- § VI. De æstimativâ et cogitativâ.—Objectum æstimativæ.—Hæc facultas existit quoque in brutis.—Perfectio peculiaris æstimativæ in homine.—Manifestationes et effectus hujus perfectionis.—Quid addat cogitativâ supra æstimativâ, et in quo convenient.—Nomina varia hujus facultatis 250
- § VII. De memoria et reminiscentiâ.—Quid memoriæ nomine.—Thesis.—*Existit memoria sensitiva, eaque est facultas quæ ab intellectiva discernenda est.*—Munera intellectualis memoriæ.—Reminiscentiâ perfectior memoria pure sensitiva.—Duplex perfectio reminiscentiæ.—Scholium circa distinctionem memoriæ sensitivæ ab in-

- lectuali, et circa modum quo temporis perceptio ad memoriam spectat. 251
- § VIII. Dotes memoriæ.—Hujus dependentia ab organo corporeo.—Memoria tenax, fidelis, felix, facilis, magna. 258
- § IX. Methodus memoriæ exercendæ.—Mnemonicæ.—Innititur præsertim attentione et associatione idearum.—Duplex associatio idearum.—Præcipua præcepta mnemonicæ.—Methodus mnemonicæ alia mechanica, alia scientifica.—Scholium circa principia associationis idearum. 260
- CAPUT III. De Superiori Facultate Cognoscendi. 263
- Art. I. De potentia intelligente generatim spectata. 263
- § I. Definitiones et prænotiones.—Definitio intellectus humani.—Nomen intellectus.—Intellectus speculativus et practicus.—Intelligentia, duplex ejus significatio.—Intellectus et ratio.—Utriusque convenientia et discrimen.—Intellectus est principium et terminus rationis.—Intellectus et ratio non duplicem sed unicam facultatem constituunt.—Intuitio est actus proprius intellectus.—Ratio superior et inferior.—In quo discriminentur.—Unicam constituunt facultatem.—Scholium circa intellectum et rationem.—Scholium aliud circa rationem superiorem et inferiorem. id.
- § II. Præcipua philosophorum placita de intellectu.—Natura seu theoria intellectus juxta Platonem.—Juxta Aristotelem.—Juxta Plotinum et Neoplatonicos.—Juxta Spinosam.—Juxta Leibnitz.—Juxta Mallebranche.—Juxta Cousin cum novo Eclectismo.—Juxta Gratry.—Juxta Ubaghs.—Juxta Kant.—Juxta Hegel.—Juxta Jacobi et Lichtenfels.—Juxta Gioberti.—Juxta Rosmini.—Scholium. 272
- Art. II. De intellectu per comparationem ad sensum.—Thesis.—*Intellectus quoad aliquid sensui assimilatur: est tamen facultas ab ipso omnino distincta, atque a corporis organo in propria operatione non pendet.*—Sensus facultas organica, intellectus vero inorganica.—Quo sensu functio sensus appellari possit corporea et materialis.—Discrimen radicale inter facultas sensitivas et pure intellectuales. 287
- Art. III. De Phrenologia. 290
- § I. De recentiorum phrenologia.—Communiis notio phrenologiæ apud recentiores ejusdem adseclas.—Horum præcipua dogmata.—Thesis.—*Phrenologia quam maxima pars phrenologorum nostris temporibus tuetur, adversatur, tum morali et religioni, tum rationi et experientie.*—Solvantur objectiones. id.

- § II. De possibilitate et conditionibus veræ phrenologiæ.—In quibus deficit hodierna phrenologia.—Notio veræ ac christianæ phrenologiæ.—Hujus fundamentalia dogmata et conditiones præcipuæ. 295
- Art. IV. De objecto intellectus.—Objectum extensivum et objectum proportionatum intellectus.—Thesis.—*Objectum proprium, directum ac quasi proportionatum intellectus humani in hac vita, sunt res seu naturæ sensibiles, sub forma universalitatis.*—Corollaria.—Immaterialitas radix intelligentiæ et intelligibilitatis.—Scholium.—Solvuntur objectiones. 297
- Art. V. De intellectu agente et possibili. 303
- § I. Necessitas et notio intellectus agentis et possibilis in genere.—Intelligibilia in potentia et intelligibilia actu.—Intellectus agentis notio et actio.—Intellectus possibilis.—Activitatem et receptivitatem simul includit.—Intellectio adæquate sumpta ab intellectu agente et possibili simul oritur. id.
- § II. De existentia intellectus agentis.—Thesis.—*Existit in homine intellectus agens, qui intelligibilitatem actualem rebus sensibilibus communicat: quæ intelligibilitas per abstractionem idearum perficitur.*—Duplex significatio *intellectus agens*.—Solvuntur objectiones.—Quæres 1.º Quodnam sit munus proprium intellectus agentis?—Quæres 2.º Quanam ratione res sensibiles actu intelligibiles reddantur?—Quæres 3.º In quo consistat, sive quomodo perficiatur abstractio specierum intelligibilium?—Scholium circa illuminationem phantasmatum juxta Rosmini. 306
- § III. De intellectu possibili.—Quare mens nostra dicatur *pura potentia in ordine intelligibili*.—Ratio operandi intellectus possibilis.—Est facultas activa simul et passiva.—Non est idem ac intellectus passivus, nec mera receptivitas idearum.—Non omnis abstractio idearum spectat ad intellectum agentem. 313
- CAPUT IV. De Facultate Appetitiva. 315
- Art. I. De appetendi facultate generatim spectata.—Notio communis facultatis appetendi.—Appetitus elicitus.—Appetitus sensitivus et rationalis.—Bonum ejusque perceptio.—Bonum metaphysicum, physicum, morale, honestum, utile, delectabile.—Corollaria.—Scholium. id.
- Art. II. De appetitu sensitivo. 318
- § I. Notio et divisio appetitus sensitivi.—Definitio appetitus sensitivi.—Quid nomine passionis.—Passiones prout

- in homine, et prout in brutis.—Appetitus concupiscibilis et irascibilis, atque utriusque discrimen et passiones. 348
- § II. De passionibus concupiscibilis appetitus.—Amoris notio, causæ, effectus.—Desiderii notio, discrimen a desiderio voluntatis, causa, effectus.—Delectatio.—Ejusdem causæ, effectus.—Odium, fuga, tristitia.—Speciales manifestationes amoris in homine. 349
- § III. De passionibus irascibilis appetitus.—Spei notio, causæ, effectus.—Audaciæ notio.—Causa et effectus.—Timoris notio.—Ira.—Ejus causæ et effectus. 323
- Art. III. De temperamentis.—Quadruplex temperamentum in homine.—Phlematicum.—Ejus notio, characteres externi, characteres morales.—Melancholici temperamentis notio, characteres externi et morales.—Sanguinei notio, characteres externi et morales.—Cholericum.—Hujus characteres externi et morales.—P.æfata temperamenta numquam aut raro pura.—Modificantur per causas morales et physicas.—Corollaria.—Scholium circa sedem passionum. 325

SECCIO SECUNDA.

PSYCHOLOGIA RATIONALIS.

- CAPUT I. De Natura Rationalis Animæ. 380
- Art. I. De immaterialitate et simplicitate animæ. id.
- § I. Definitiones et notiones præviæ.—Nomen et existentia rationalis animæ.—Quid nomine cogitationis, corporis, spiritus.—Conditiones ad hoc ut res dicatur subsistens.—Corruptio per se, et corruptio per accidens. id.
- § II. Thesis 1.^a—*Anima rationalis simplex omnino existit.*—Corollarium.—Thesis 2.^a—*Hominis anima est etiam substantia omnino immaterialis et pure spiritualis.*—Anima rationalis est tota in toto corpore et tota in qualibet ejus parte.—Scholium circa demonstrationes quasdam spiritualitas animæ.—Solvuntur objectiones. 333
- Art. III. De immortalitate animæ.—Immortalitas essentialis et naturalis.—Ab intrinseco et ab extrinseco.—Thesis 1.^a—*Rationalis animæ est immortalis naturaliter.*—Thesis 2.^a—*Naturalis animæ immortalis ejus conservationem post separationem a corpore, quoad vitam etiam includit.*—Thesis 3.^a—*Rationalis anima est etiam immortalis ab extrinseco, quatenus Deus, ejus existentiam et vitam perpetuo servat.*—Solvuntur objectiones. 345

- CAPUT II. De Unione Animæ et Corporis. 355
- Art. I. De natura unionis inter rationalem animam et humanum corpus.—Duplex philosophorum opinio quoad præfatam unionem.—Quid nomine *formæ substantialis* et unionis substantialis.—Thesis.—*Rationalis anima est forma substantialis hominis, cujus corpori proinde substantialiter unitur.* id.
- Art. II. De unitate animæ in homine. 361
- § I. Prænotiones et opiniones philosophorum.—Triplex genus operationum vitalium in homine.—Animismus et vitalismus.—Vitalismus platonicus.—Vitalismus moderatus.—Vitalismus sensibilis.—Vitalismus Averrois.—Vitalismus modernus.—Vitalismus theologico-mysticus. id.
- § II. De existentia unitatis animæ in homine.—Thesis.—*Rationalis anima est principium unicum et sufficiens motuum omnium et operationum vitalium hominis.*—Solvuntur objectiones. 367
- Art. III. De consecrariis unionis, sive de commercio animæ et corporis.—Systema causarum occasionalium.—Thesis.—*Absurdum est ac prorsus rejiciendum systema causarum occasionalium.*—Systema harmoniæ præstitutæ exponitur.—Thesis.—*Systema harmoniæ præstitutæ rejiciendum est tanquam absurdum et periculosum.*—Systema mediatoris plastici.—Thesis.—*Rejiciendum est systema mediatoris plastici.*—Systema influxus physici per actionem et reactionem.—Systema influxus physici per concomitantiam exponitur.—Thesis.—*Systema influxus physici, sensu exposito acceptum, melius ceteris explicat commercium animæ et corporis.* 373
- CAPUT III. De exordio et Origine Animæ Rationalis. 381
- Art. I. De exordio animæ.—Philosophorum opiniones.—Thesis.—*Rationalis anima corpori non præexistit, sed tunc incipit esse, cum humano corpori conjungitur.*—Scholium circa animationem fœtus humani. id.
- Art. II. De animæ rationalis origine.—Traductianismus.—Generatianismus.—Creatianismus.—Thesis.—*Rationalis anima per solam creationem incipit esse.*—Scholium circa generationem hominis. 384
- CAPUT IV. De Rationali Anima Quoad Unionem et Separationem a Corpore. 389
- Art. I. Specialia quædam de anima breviter expenduntur.—Quæres 1.º Quomodo definienda sit rationalis anima.—Quæres 2.º Utrum actualis cogitatio sit ipsa essentia animæ.—Quæres 3.º Unde oriatur hominum inæqua-

litas quoad vires præsertim intellectivæ partîs.—Quæres
4.º Unde originem ducant monstruosi fœtus humani, et
illæ notæ (manchas) quæ aliquando in hominis pelle
exaratæ pro variis anni tempestatibus varias subeunt
mutationes. id

Art. II. De rationali anima prout a corpore separata.—Ra-
tionalis anima in confinio mundi corporei et spiritualis
posita.—Status unionis et status separationis a corpo-
re.—Modus operandi et objectum animæ in utroque sta-
tu.—Qua ratione attingat diversa objecta in statu sepa-
rationis.—Modus cognoscendi per conversionem ad su-
periora et per conversionem ad phantasmata respectu
rationalis animæ. 392

LIBER TERTIUS.

IDEALOGIA.

CAPUT I. De Idearum Natura et Existentiâ. 400

Art. I. Notio et divisio idearum.—Quid nomine *ideæ* apud
diversos philosophos.—Notio communis ideæ intelle-
ctualis.—*Idea impressa* et *idea expressa*.—Utriusque
discrimina et munera.—Abstractio intellectus agentis et
intellectus possibilis. id.

Art. II. De existentiâ idearum.—Thesis.—*Revera existunt
ideæ intellectuales, tum impressæ, tum expressæ*.—Coro-
llarium.—Solvuntur objectiones.—Scholium circa origi-
nem representationis determinatæ ideæ impressæ. 402

CAPUT II. De Præcipuis Systematibus Circa Originem Idea-
rum. 406

Art. I. Expenditur systema scholæ empiricæ.—Democri-
tus, Epicurus, et materialistæ.—Theoria Locke.—The-
sis.—*Lockianum systema circa originem idearum penitus
rejiciendum est utpote sensismo favens*.—Corollarium.—
Scholium. id.

Art. II. De schola ontologica. 409

§ I. Expenditur systema idearum innatarum.—Theoria
Platonis.—Leibnitz.—Bonald.—Thesis.—*Systema idea-
rum innatarum, sive Platonis, sive Leibnitz, sive Bo-
nald, rejiciendum est*.—Solvuntur objectiones.—Scho-
lium circa systemata expositis affinia. id.

§ II. Ontologismus proprie dictus expenditur.—Theoria

Mallebranche.—Gioberti.—Schelling.—Thesis.—*Syste-
mata ontologica nunc exposita sive intuitionis divinæ,
erroribus periculisque scatent, ac prorsus sunt rejicien-
da*.—Solvuntur objectiones.—Scholium circa affinia sys-
temata. 414

Art. III. De schola psychologica.—Theoria Fichte.—The-
sis.—*Theoria idealogica Fichte absurdis et impietatibus
scatet*. 420

Art. IV. De aliis systematibus idealogicis.—Systema re-
presentationis sensibilis.—Thesis.—*Systema representa-
tionis sensibilis rejiciendum est quoad eam partem, qua
asserit intellectum, suum objectum percipere immediate
in sensu vel representatione sensibili*.—Systemata alia
intermedia.—Theoria Kant.—Theoria Cousin. 422

CAPUT III. De Vera Idearum Origine. 426

Art. I. Prænotiones pro vera idearum origine exponenda.—
Perfectio et imperfectio humani in intellectus.—Est vera
facultas activa.—Actio intellectus agentis simul existit
cum actione intellectus possibilis.—Duplex mentis ab-
stractio.—Quadruplex genus idearum in homine. id.

Art. II. Vera idearum origo summariè exponitur.—Idea
expressæ procedunt omnes ab intellectu possibili.—Qua
ratione diversa idearum genera oriuntur in mente homi-
nis.—Quo sensu dici possit cunctas ideas intellectuales
ex sensu originem ducere.—Simultaneitas operationis sen-
tiendi et intelligendi atque ejusdem ratio sufficiens.—
Scholium generale in universam idealogiam. 429

LIBER QUARTUS.

METAPHYSICA GENERALIS SEU ONTOLOGIA.

CAPUT PROEMIALE IN UNIVERSAM METAPHYSICAM.

§ I. Metaphysicæ nomen, origo et notio generalis. 435

§ II. Metaphysicæ objectum, divisio, nomina. 438

§ III. Metaphysicæ ratio et attributa. 439

§ IV. Metaphysicæ dignitas et utilitas. 440

ONTOLOGIA.

- CAPUT I. De ente ac eiusdem principiis. 442
- Art. I. De notione entis.—Communis notio et denominatio entis.—Significata ejusdem.—Thesis 1.^a—*Ens, si nominaliter sumitur, constituit prædicatum essenziale rerum omnium; si vero sumatur per modum participii, non nisi de Deo essentialiter prædicatur.*—Thesis 2.^a—*Ens, nec est genus logicum, nec contrahitur ad inferiora per differentias logicas, sed per modos exprimendi realitatem et essentias rerum.*—Corollaria.—Solvuntur objectiones.—Scholium circa ontologismum. id.
- Art. II. De principiis constitutivis entis.—Principia compositionis et principia cognitionis. 448
- § I. De actu et potentia.—Quid nomine actus et potentia.—Quomodo Deo et creaturis conveniat ratio actus.—Præcipua divisiones actus et potentia.—Thesis 1.^a—*Omne ens creatum constat actu et potentia.*—Thesis 2.^a—*Existit in creaturis potentia passiva obedientialis quoad actus naturæ vires excedentes, sive quoad effectus supernaturales.*—Solvuntur objectiones. id.
- § II. De essentia et existentia.—Ens quatenus concretum ex essentia et esse.—Notio essentia in communi et varia ejusdem definitiones.—Essentia physica et essentia metaphysica.—Proprietates vel attributa essentia.—Difficultas cognoscendi rerum essentias.—Thesis 1.^a—*Rerum essentia immutabiles sunt, si in seipsis seu secundum se spectentur.*—Thesis 2.^a—*In rebus creatis essentia realiter distinguitur ab existentia.*—Solvuntur objectiones. 452
- § III. De supposito et subsistentia.—Notio subsistentia ejusque declaratio.—Quid nomine suppositi et personæ.—Thesis 1.^a—*Subsistentia realiter distinguitur a natura, quæ in ea et per eam subsistit.*—Thesis 2.^a—*Subsistentia non in mera negatione, sed in entitate vel actualitate positiva consistit.*—Solvuntur objectiones.—Scholium circa opinionem Locke quoad personalitatem humanam. 462
- Art. IV. De principiis cognitionis entis.—Varia genera propositionum et judiciorum.—Primum principium cognitionis triplici sensu potest accipi.—Nullum datur in nobis principium primum transcendentale veritatis seu cogni-

- tionis.—Opinio Kant circa judicia synthetica a priori.—Thesis 1.^a—*Judicia synthetica a priori, ad sensum Kant, sunt prorsus rejicienda.*—Thesis 2.^a—*Primum principium, tum demonstrationis, tum præsuppositionis, est principium contradictionis.*—Corollarium.—Solvuntur objectiones.—Scholium circa opinionem Rosmini quoad judicia primitiva. 466
- CAPUT II. De proprietatibus entis. 474
- Art. I. De proprietatibus entis in genere.—Quinque proprietates entis assignantur.—Harum collatio inter se et cum ente.—Sunt relationes rationis. id.
- Art. II. De unitate, identitate et distinctione.—Notio et ratio unitatis.—Unitas transcendentalis et unitas numerica.—Unitas simplicitatis et unitas compositionis.—Unum per se et unum per accidens.—Notio identitatis.—Ejusdem divisio et genera.—Distinctio.—Realis et rationis.—Substantialis, accidentalis et modalis.—Distinctio rationis ratiocinatae et rationis ratiocinantis. 475
- Art. III. De veritate.—Verum transcendentale seu metaphysicum.—Nihil addit enti nisi relationem rationis.—Quo sensu convertatur cum cognoscivitate rei.—Corollaria.—Verum triplici ratione potest definiri. 480
- Art. IV. De bono et perfecto.—Notio boni in genere.—Bonitas transcendentalis et bonitas actualis.—Bonum verum et bonum apparens.—Boni divisiones.—Perfecti notio seu definitio.—Perfectio essentialis et perfectio accidentalis.—Perfectio virtutis et perfectio finalis.—Perfectio simplex et mixta.—Perfectio formalis, virtualis et eminentis.—Corollarium. 482
- Art. V. De pulchro.—Notio pulchri.—Quo sensu identificatur cum bono.—Superaddit bono ordinem ad facultatem cognoscitivam.—Ratio formalis seu assentia pulchri.—Pulchrum absolutum et relativum.—Pulchritudo sensibilis et pulchritudo spiritualis.—Facultas pulchri exurgit ex intellectu et imaginatione.—Sensio pulchri.—Notio sublimis.—Rejicienda notio pulchri quam Gioberti tradit.—Exponitur theoria summaria pulchri.—Pulchrum quatenus effectus hominis esse potest.—Notio, definitio, et munera æsthetica. 483
- Art. VI. De malo. 490
- § I. Notio et divisio mali.—Malum sumi potest concrete et formaliter.—Notio mali formaliter accepti.—Cujus boni sit privatio.—Bonum est causa mali, hoc tamen non habet causam per se.—Malum physicum et malum morale.